

GALE
Global LGBT Eğitimi Birliği

GALE

Global LGBT Eğitimi Birliği

**Cinsel eřitlilik
Eğitimi Savunuculuğu**

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	5
HOLLANDA EĞİTİM BAKANLIĞI DESTEĞİ	5
UNESCO DANIŞMANLIĞININ TAKİBİ	6
2. Neden Cinsel Çeşitlilik Eğitimi için Savunuculuk	7
KANIT	7
CİNSEL ÇEŞİTLİLİK EĞİTİMİNE KARŞI ÖNYARGILI SAVUNULAR/ ARGÜMANLAR	9
3. Cinsel Çeşitlilik Eğitiminin Gözlemlenmesi	12
GALE EĞİTİM HAKKI KONTROL LİSTESİ	12
JENERİK ÖLÇÜMLER YETERLİ MİDİR?	14
SOSYAL GERÇEKLERİ HESABA KATMA GEREKLİLİĞİ	15
İkame Eğitim Çabalarının Değerlendirilmesi	16
4. Cinsel Çeşitlilik Eğitiminin Durumunun Belgelenmesi	17
1. Uluslararası Sözleşmeler	17
2. Uluslararası Öneriler ve Çözümler	17
3. Ulusal Kanunlar	17
4. Hukuk Sistemi ve Dava Hukuku	18
5. Politika Rehberleri	18
6. Araştırma Sonuçları	19
7. İnsan Hakları İhlalleri Olayları/Örnekleri	20
8. Medyada Yer Almak	20
9. Tanıklıklar	21
UYGULAMALI TAKİP	22
5. Reddeden, Muğlâk ve Destekleyici Devletlerde Savunuculuk	29
REDDEDEN DEVLETLER	29
MUĞLÂK DEVLETLER	33
DESTEKLEYİCİ ÜLKELER	36
6. İlerleme Yolunuzda Atölye Yapın	38
Önerilen Atölye Tipleri	38
GALE'i Dahil Edin	39

1. Giriş

GALE Savunuculuk Kılavuzuna hoş geldiniz. Umuyoruz bu kılavuz Eğitim Hakkı ve Herkes için Eğitim hedeflerinin ülkenizde hangi kapsamda uygulandığını analiz etmenize ve mevcut durumu daha iyi hale getirmek için daha etkin şekilde savunuculuk yapmanıza yardımcı olacaktır.

Bu kılavuz sizlere ülkenizdeki Eğitim Hakkı uygulamasındaki gelişmeleri gözlemlemeniz ve gelişme için stratejik planlama yapmanız adına gereken araç ve enstrümanları sunacaktır. Bu kılavuz, sivil toplum örgütleri bünyesindeki insan hakları savunucuları için hazırlanmıştır. Buna ilaveten GALE, hükümet yetkilileri için de bir kılavuz hazırlamaktadır.

Bu kılavuzda LGBT (lezbiyen, gey, biseksüel ve trans) kısaltmasını kullanmıyoruz çünkü eğitimdeki ayrımcılıktan dolayı marjinalleştirilen kişiler kendilerini bu sıfatlarla/etiketlerle tanımlayan insanlarla sınırlı değil. Bizler daha ziyade cinsel çeşitlilik eğitimi hakkında konuşmayı tercih ediyoruz ve bu da heteroseksüelliği de kapsamına ilaveten eğitim hakkının çekirdeğini temsil eden toleransa ve kişilik gelişimine odaklanıyor. Bu kılavuzun önerdiği savunuculuğun ana faydalanıcıları olacak marjinalleştirilmiş gruplardan bahsetmemiz gerektiğinde “Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği İfadesinden dolayı Dezavantajlı” (DESPOGI) olan insanlar ifadesini kullanıyoruz. Yine de DESPOGI ifadesinin bile bazen birbirinden oldukça farklı olan geniş bir bireyler aralığını kapsadığını dikkate almak büyük önem taşımaktadır. Her ne kadar etiketleme kullanışlı olsa da kategorilendirme dışlamaya neden olabilir. Bu kılavuzun amacı, bir veya birkaç grup için tek bir amacı olan bir savunuculuğu desteklemek yerine genel toleransı ve çeşitlilik için alan yaratılmasını savunmaktır. Bu kılavuz daha geniş ve daha kapsamlı bir belgenin kısaltılmış halidir. Belgenin tamamını http://www.lgbt-education.info/doc/gale_products/GALE_MONITOR_RIGHT_TO_EDUCATION_GUIDE.pdf adresinden indirebilirsiniz.

HOLLANDA EĞİTİM BAKANLIĞI DESTEĞİ

Bu kılavuz Global LGBT Eğitimi Birliğini (GALE) destekleyen GALE Vakfı tarafından oluşturulmuştur. GALE, dünya çapında 600'ün üzerinde eğitimciden meydana gelen global bir platformdur. Vakıf, deneyimlerin paylaşılması ve iş kalitesinin artırılması konularında söz konusu platforma destek sunmaktadır. GALE Vakfı Hollanda'da

kuruludur. Hollanda Eğitim Bakanlığı, Eğitim Hakkının yeterli bir şekilde uygulanmasının teşviki konusunda GALE Vakfını desteklemektedir ve bu kılavuzun oluşturulmasını da mümkün kılmıştır. GALE Eğitim Hakkı Projesi, Hollanda sivil toplum örgütlerini destekleme politikasının bir parçasıdır ve eğitim politikalarının iyileştirilmesi konusunda UNESCO Üyesi Ülkelerle işbirliği yapmaktadır.

UNESCO DANIŞMANLIĞININ TAKİBİ

Bu kılavuz UNESCO'nun eğitim kurumlarında homofobik zorbalık üzerine 2011-2012 yıllarında sunduğu danışmanlığın takibi niteliği taşımaktadır. 16 Mayıs 2012'de eğitim kurumlarında homofobik zorbalık üzerine UNESCO raporu yayınlandı¹. GALE UNESCO'nun resmi işbirlikçi ortaklarından birisi olan GALE; yeni araştırma yolları, iyi uygulamalar ve STK ortaklarına işaret ederek ve yayım için girdi sağlayarak söz konusu danışmanlık sürecine yardımcı oldu. UNESCO raporu, analiz ve genel öneriler içermektedir. UNESCO, bölgesel ofisleri aracılığıyla dünya çapında homofobik zorbalığa dikkat edilmesini teşvik ederek danışmanlığın takibini gerçekleştiriyor. Bu savunuculuk kılavuzu ve hükümet yetkilileri için oluşturulması planlanan kılavuz daha net odaklanmış bir stratejik planlamayla çalışma yürütülmesi için destek sunmaktadır.

1 UNESCO (2012): Homofobik Zorbalığa Eğitim Sektörü Yanıtları. HIV ve Sağlık Eğitiminde İyi Politika ve Uygulama Kitapçığı. Paris: UNESCO (http://www.lgbt-education.info/doc/unesco/UNESCO_Homophobic_bullying_2012.pdf)

2. Neden Cinsel Çeşitlilik Eğitimi için Savunuculuk

Birçok hükümet eğitimde cinsel çeşitliliğe özel olarak dikkat edilmesi gerektiğini göremiyor. Bazı hükümetler DESPOGI bireylerin insan haklarını reddedebiliyor veya DESPOGI gençlerin ne hissettiklerinin henüz farkında olmadıklarını ya da cinsel ilişkiye girmemesi gerektiğini savunabiliyor. Ya da bazı diğer vakalarda aynı cinsiyetten kişilerin ilişkilerini fazlasıyla “tartışmaya açık” addedebiliyorlar.

KANIT

Homofobik zorbalığın doğasının yarattığı sonuçları gösteren önemli sayıda araştırma kurumu kanıtı² bulunmaktadır. Orta veya düşük gelirli ülkelerden veya cinsel çeşitliliğin ve cinsiyet çeşitliliğinin daha az görünür olduğu ülkelerden çok az kanıt toplanmış olmakla birlikte çalışmaların büyük çoğunluğu daha zengin ülkelere odaklanmıştır. Ancak bu sonuç, orta veya düşük gelirli yapılar içerisinde homofobinin var olmadığı anlamına gelmemektedir.

Her geçen gün artan sayıda ülkede DESPOGI bireylerin görünürlüğü ve kabulü artıyor olsa da özellikle daha hassas gruplar olan çocuklarda ve gençlerde sosyal, yasal ve kurumsal ayrımcılık devam ediyor. Cinsel çeşitliliğin genel anlamda (az ya da çok) kabul görüldüğü topluluklarda bile özellikle okullar hâlâ en homofobik sosyal alanlar olarak tanımlanmaya devam ediyor.

Homofobik dil çok sayıda okulda olağan bir şey ve birçok ülkede “gey” terimi öğrencilerce (hem ilkokullarda hem ortaokullarda) hakaret amacıyla kullanılıyor. Örneğin İngiltere’de yapılan bir araştırmada ortaokul öğretmenlerinin %95’i ve ilkokul öğretmenlerinin dörtte üçü “bu aşırı gey” veya “sen çok geysin” ifadelerini duyduklarını belirtmiştir. Aynı araştırmada ortaokul öğretmenlerinin %90’ı ve ilkokul öğretmenlerinin %40’tan fazlası kendi cinsel yönelimlerinden bağımsız olarak okullarındaki homofobik zorbalığı, lakap takmayı veya tacizi tarif etmişlerdir ve ortaokul öğretmenleri homofobik zorbalığı ikinci en yaygın zorbalık formu (kiloyla ilişkili tacizin ardından) olarak tanımlamıştır.

ABD, Kanada, Avrupa, Avustralya ve Yeni Zelanda'da yürütülen çalışmalar sürekli olarak DESPOGI genç bireylerin (ya da öyle olduğu düşünülenlerin) heteroseksüel akranlarına kıyasla daha yüksek oranlarda tacize, dışlamaya ve hakarete maruz kaldıklarını göstermiştir. DESPOGI genç bireyler öğretmenlerinin ve okul yönetiminin ilgisizliğiyle beraber sözlü, fiziksel veya cinsel tacize ve akranlarından dışlanmaya ve yalıtılmaya maruz kalıyorlar.

ABD'de yapılan bir çalışmada katılımcıların %57'si okul çalışanlarıncı homofobik yorumlar yapıldığını belirtmiştir. Bir başka çalışmada gey ve lezbiyen katılımcıların üçte biri mesajlaşma ya da internet aracılığıyla tacize uğradıklarını ifade etmiştir. Bazıları için söz konusu zorbalık deneyimi ailelerinin kendilerini reddetmesiyle daha da kötü bir hale gelmiştir.

DESPOGI öğrencilerin okullarındaki deneyimleriyle ilgili olarak 1999'da Birinci ABD Ulusal Okul Ortamı Araştırması (NSCS) yapıldı ve ardından bu çalışma iki yılda bir tekrarlandı. Bulgular cinsel yönelimlerinden dolayı DESPOGI öğrencilerin büyük çoğunluğunun ve cinsiyet kimliklerinden dolayı %63'ünün sözlü saldırılara uğradığını (örneğin lakap takma veya tehdit) göstermektedir. Bu öğrencilerin neredeyse yarısı cinsel yöneliminden dolayı, dörtte birinden fazlası da cinsiyet kimliklerinden dolayı önceki yıl boyunca fiziksel istismara uğramıştı. Katılımcıların neredeyse beşte biri cinsel yönelimlerinden ve ondan birinden fazlası cinsiyet kimliklerinden ötürü fiziksel saldırıya uğradığını (örneğin yumruklanmak, tekmedenmek veya silahla yaralanmak) ifade etti. Transseksüel genç birey katılımcıların yarısından fazlası fiziksel saldırıya uğradığını, %74'ü okulda cinsel tacize uğradığını ve %90'ı cinsiyetlerinden ötürü okulda kendilerini güvende hissetmediğini belirtti. Avustralya ve İngiltere de dâhil diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda da benzer bulgular elde edildi.

Asya'da ise Hindistan ve Bangladeş'te yapılan araştırmada erkeklerle seks yapan erkeklerin (cinsel rollerinin arkadan alan veya arkadan giren olması üzerinden kendilerini kothis (kadın rolü üstlenenler) ve pantis (erkek rolü üstlenenler) olarak tanımlayan bireyler) %50'si üniversite öncesi okullarda ve üniversitelerde okul arkadaşları ve öğretmenleri tarafından cinsel tacize uğradığını belirtti. Birçoğu bu tacizlerden dolayı eğitimlerini yarıda bıraktıkları için sonrasında işe kabul edilebilirlik düzeyleri ciddi şekilde etkilendi. Yüksek seviyelerde eğitim alanlar ise üniversite düzeyinde erken okul düzeylerine oranla daha yüksek oranlarda tacizin gerçekleştiğini belirttiler.

Güney Afrika'da elde edilen kanıtlar da KwaZulu Natal'daki lezbiyen ve geylerin yüksek seviyede ayrımcılığa (sözlü taciz, fiziksel istismar ve olumsuz şakalar) maruz kaldığını göstermektedir ve hem lezbiyenlerce (%63) hem de geylerce (%76) bu homofobinin en yaygın formunun şakalar yapmak olduğu belirtilmiştir. Söz konusu mağduriyetler için referans alınan birincil kaynaklar öğrencilerin kendisi idi (%65) ve bunları öğretmenler (%22) ve müdürler (%9) takip etti.

Bu bölümde, homofobik ve cinsiyete dayalı zorbalıklarla ilgili olarak dünyanın dört bir tarafından toplanan bu kapsamlı kanıtların ve bu kanıtlar sonucunda DESPOGI öğrencilerde görülen akademik performans düşüşünün, okul bırakmalarının, stresin, genç intiharlarındaki yüksek seviyelerin ve CYBH/HIV enfeksiyonu riskindeki artışın derinlikli incelemesini yapmayacağız. Bu konular UNESCO'nun eğitim kurumlarındaki homofobik zorbalık hakkındaki yayınında oldukça başarılı bir şekilde belgelenmiş durumda. Ancak bazı önemli ayrımcı mekanizmalara değinmek istiyoruz.

CİNSEL ÇEŞİTLİLİK EĞİTİMİNE KARŞI ÖNYARGILI SAVUNULAR/ARGÜMANLAR

Cinsel çeşitlilik konusuna değinmeyle ilgili önyargılardan birisi, aynı cinsiyetten bireylerin cinselliğinin okullarda tartışılmasının uygun olmadığı yargısıdır. Okullardaki cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığının genelde grafik bilgiler veya cinsel eylemlerle ilgili tartışmalar içermediğinin yetkililere açıklanması oldukça kullanişlı olabilir. Bu konu daha ziyade cinsiyet ve ilişkilerle ilgili stereotip imajlara ve önyargılara ve ergenlerle okullarda yaygın olup herkesi yaralayabilecek nitelik taşıyan sosyal dışlama ve zorbalık süreçlerine odaklanmaktadır.

Homofobik zorbalığa değinmemekle ilgili bir başka argüman da zorbalığın ergenler arasında doğal bir oluş olduğu ve toplumla baş etmeye yönelik öğrenmenin bir parçası olduğu argümanıdır. Her ne kadar zorbalık birçok okulda yaygın olarak görülen bir davranış olsa da sosyal dışlama ve zorbalık ergenliğin doğal bir parçası olarak görülmemelidir ya da zorbalığın okullarda kaçınılmaz şeyler olduğu düşünülmemelidir. Başkan Obama, <http://www.youtube.com/watch?v=geyAFbSDPVK> adresinden izlenebilecek "Daha İyi Oluyor" konuşmasında bu konuya açıklık getirmiştir. Genç bireyler ergenlikte kendilerini güvensiz hissedebilir ve kendi seçimlerini

yapabilmeleri, başkalarına saygı göstermeleri ve anlamlı arkadaşlıklar ve partnerlikler kurabilmeleri için bu çalkantılı dönemlerinde gençlere kılavuzluk etmek ve onları vatandaşlık görevleri konusunda bilgilendirmek ailelerin ve okulların çocukları yetiştirme süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Okullar öğrencilerin sadece okumayı, yazmayı ve hesap yapmayı öğrendikleri değil; vatandaşlık görevlerini de öğrenebildikleri güvenli ve ilham verici birer öğrenme ortamı sunmalıdır.

Üçüncü bir argüman da homofobik lakap takma eyleminin DESPOGI öğrencilere zarar verme niyeti taşıyan bir eylem değil de genel bir hakaret etme biçimi olduğu argümanıdır. DESPOGI öğrenciler arasında yapılan araştırma ve incelemeler bunun doğru olmadığını açıkça göstermiştir. Gey de olsa lezbiyen de olsa cinsiyet uygunsuzluğuna sahip bir öğrenci de olsa sürekli yapılan olumsuz yorumlar söz konusu öğrenci için açıkça alçaltıcı nitelik taşıyor. Stres ve intihar oranları birey düzeyindeki olumsuz etkileri gösterirken okullardaki gençlerdeki açılma oranındaki aşırı düşüklük de hakaretler ve lakap takma eylemleriyle kendini belli eden olumsuz okul çevresinin etkilerine işaret ediyor. Zorbalık ve cinsiyet uygunsuzluğu yaşayan öğrenciler arasındaki bu net bağlantıdan (örneğin “hanım evladı”) ve kızların ve “kız gibi davranışların” erkeklerden ve maço davranışlardan daha aşağıda görülmesinden ötürü homofobi ve transfobi okullarda daha genel ve yapısal bir cinsiyet eşitsizliğinin varlığının sinyalleri niteliği taşıyorlar.

DESPOGI öğrencilere ve stereotip erkek veya kadın imajına uymayan öğrencilere sergilenen zorbalık, ayrımcılık ve sosyal dışlama sadece söz konusu eyleme maruz kalan öğrencilerin insan haklarının ciddi anlamda ihlal edilmesi değil, aynı zamanda okullarda daha geniş bir güvenlik eksikliğinin de göstergesidir. Ortaokul düzeyindeyken çok fazla öğrencinin kimliğini açıklamaması, normal bir durum değildir ve bu bireyleri hislerini saklamak zorunda bırakan heteronormatif ve emniyetsiz ortamın yarattığı bir etkidir. İlkokullarda birçok çocuk aynı cinsiyetten sınıf arkadaşlarıyla evcilik oynamak ya da yetişkinlerin onaylamadığı birisine “âşık olmak” gibi aynı cinsiyete yönelik masumane arkadaş canlısı davranışlar sergiledikleri için cezalandırılıyor. Bu verilen cezaların hepsi genel insan hakları hür irade prensibinin mikro düzeyde ihlalleridir.

Cinsel çeşitlilikle ilgilenmenin “lüks” olduğunu ve fakir ülkelerin gerçek gelişim ihtiyaçlarını hesaba katmayan bir eylem olduğunu savunan ülkeler olabilir. Bu mantık insan haklarını kalkınma ihti-

yaçlarıyla aynı düzleme koyar ve tartışmayı çarpıtır. İnsan hakları her zaman uygulanmalıdır ve insan hakları göstergeleri hangi ülkelerin insan hakları sorunluluklarını hangi düzeyde uyguladıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Kalkınma göstergeleri ise kalkınma hedefleri karşısında temel insan haklarını değerlendirir ki bu tamamen farklı bir konudur. Haklar temelli olan insan hakları göstergeleri, marjinalleştirilmiş grupların hükümetin eylemlerini sorgulayabilmelerini sağlayarak bir güvenilirlik kültürü yaratabilmek adına marjinalleştirilmiş grupları ve ayrımcılık karşıtlığını merkeze koyar. İnsan haklarının uygulanması esnasında sergilenecek bütün ayrımcılıklar insan haklarının ihlali olarak sonuçlanır.

3. Cinsel Çeşitlilik Eğitiminin Gözlemlenmesi

Etkin bir savunuculuk yapabilmek için Eğitim Hakkının ne derece ihlal edildiğini belgelemeniz ve somut önerilerin hangi önceliklerle durumu değiştirme konusunda en büyük etkiye sahip olacağının analizini yapmanız gerekmektedir. Eğitim Hakkının resmi gözlemi ancak devletlerce veya büyük ulusal araştırma kurumlarınca yapılabilecek geniş kapsamlı nicel araştırmalara dayanır. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğiyle ilgili soruların bu araştırmalara dâhil edilmesi kullanışlı olacaktır – ancak bugüne kadar sadece bir avuç ülkenin bunu yaptığını da belirtmek isteriz. Politik ve sosyal çevre sıklıkla okullardaki DESPOGI öğrencilerin yaşadıkları ayrımcılıkla ilgili güvenilir istatistiki bilgi toplanmasını imkansız kılar. Bu da savunuculuk yapabilmek için Eğitim Hakkını gözlemlemeye başlayacak alternatif yollar geliştirmemiz gerektiği anlamı taşır. Bu bölüm bu amaca hizmet eden GALE önerilerini sunmaktadır.

GALE EĞİTİM HAKKI KONTROL LİSTESİ

GALE'in çerçeve oluşturmadaki öncelikli kaygılarından birisi de Eğitim Hakkının DESPOGI bireyler için hangi kapsamda uygulandığının farkındalığını ve görünürlüğünü sağlamaktır. GALE bunu gerçekleştirmek için ILGA Devlet Destekli Homofobi Haritasından faydalanmaktadır (<http://ilga.org/ilga/en/article/1161>). Bu haritalar DESPOGI bireylere hangi ülkelerin eziyet ettiklerini, hangilerinin bu bireyleri tanıdığını veya hangilerinin bu bireylerin insan haklarını koruduğunu göstermektedir. Bu haritalar eziyet kapsamını da oldukça görünür kılmaktadır. Ancak Eğitim Hakkı; suçu, aynı cinsiyetten ilişki düzenlemelerini veya ayrımcılık karşıtı yasaları takip etmek için ILGA'nın kullandığı yöntemle aynı şekilde takip edilememektedir. Sonuçta ülkelerde bu ILGA kapsamıyla ilgili kanunlar ya vardır ya yoktur. Öte yandan eğitim çok yönlü bir oluşumdur. Okul uygulamaları konusunda etki yaratması amacıyla hazırlanmış halk seviyesinde ve okul yetkilileri seviyesinde uluslararası sözleşmeler, ulusal kanunlar ve eğitim yönetmelikleri olsa da gerçek okul uygulamalarının yasal sınırlardan ve yönetmeliklerden oldukça farklı olması çok yaygın bir durumdur. Bunun sonucu olarak da Eğitim Hakkı basit evet/hayır tipi değerlendirmeler kullanılarak gerçek anlamda gözlemlenemiyor. GALE olarak bu ikilemi

çözümleyebilmek için Eğitim Hakkı konusunda uluslararası boyutta mutabık kalınmış açılara dayalı bir çerçeve geliştirmeyi seçtik. Genel insan hakları çerçevelendirme ve takip mekanizmalarında yaygın olarak kullanılan ve devlet ve okul politikalarının kalitelerinin değerlendirmesinde kullanılabilecek prensipleri ve göstergeleri yansıtan 15 ifadeden oluşan bir liste yaptık.

Devlet aşağıdakileri güvence altına alıyor mu:

A. DESPOGI öğrencilerin okullardaki konumları

1. DESPOGI öğrencilerin eğitim kurumlarına tam erişimleri var
2. DESPOGI öğrenciler okullarda kendini ifade etme özgürlüğüne sahipler
3. DESPOGI öğrenciler zorbalık ve tacize karşı korunuyorlar
4. DESPOGI öğrenciler okulu bırakmamaları konusunda destekleniyorlar
5. DESPOGI öğrenciler eşit akademik performans seviyesine sahip olmaları konusunda destekleniyorlar

B. Destekleyici müfredatın uygunluğu/varlığı

1. Cinsel çeşitlilikle ilgili halka açık bilgilere destek sunuluyor
2. Okul kaynaklarında DESPOGI öğrencilere destekleyici ve uygun özen gösteriliyor
3. DESPOGI öğrencilere özel kaynaklar mevcut
4. DESPOGI öğrenciler için ulaşılabilir destek hizmetleri mevcut
5. DESPOGI öğrenciler gayri resmi eşle öğrenme / akranla öğrenme fırsatlarına sahipler

C. Okul çalışanlarının konumu

1. Öğretmenler ve diğer çalışanlar DSPOGI öğrencilere ve çalışanlara insan hakları konusunda destekleyici tavır sergiliyorlar
2. Okul çalışanları cinsel çeşitlilik konusunda eğitim verebilecek uygunlukta becerilere sahipler
3. Okul çalışanları DESPOGI öğrencileri destekleyebilecek uygunlukta becerilere sahipler
4. Okul ortamı cinsel çeşitliliği destekleyen bir ortam
5. DESPOGI çalışanlar için istihdam koruması var

Bu değerlendirmeyi puanlandırmak için 6 maddelik bir skala kullanıyoruz.

0. Hayır, bu yasak veya reddediliyor
1. Buna dair açık bir politika yok ancak yıldırma / göz korkutma söz konusu
2. Buna dair bir politika yok
3. Teşvik ediliyor ancak buna dair açık bir politika yok
4. Evet, bunun desteklendiğine dair kanıtlar var
5. Kullanılabilir veri yok

Genel bir göstergenin hesaplanması için sorulara verilen cevapların yanındaki sayıları tek tek yazıp topluyoruz (5 puana sahip olan cevap hariç - veri yok). Böylelikle birinci “0” seçeneğinin ve beşinci seçeneğin toplama hiçbir etkisi olmuyor. Ardından toplam puanı maksimum puan olan 60’a bölerek yüzdeyi elde ediyoruz. Bu yüzde, eğitim hakkının DESPOGI bireyler için kabaca hangi kapsamda uygulandığını gösteriyor. Ardından devletleri GALE Dünya Haritası üzerinde “reddediyor”, “belirsiz/muğlak” veya “destekleyici” olarak işaretliyoruz. 0 ve 1’in toplamında en yüksek değerleri elde eden devletleri “reddediyor” olarak kategorilendirirken 2 ve 3’ün toplamında en yüksek değerleri elde eden devletleri “muğlak” ve 4’te en yüksek değerleri elde eden devletleri “destekleyici” olarak gruplandırıyoruz.

Kendi ülkenizi puanlandırmak istediğinizde bazı zorluklarla karşılaşabilirsiniz. Bu zorluklardan birisi bir göstergeyi puanlandıracak bilginin eksikliği olabilir. Bir sonraki bölümde gerekli bilgileri bulmanıza yardımcı olmak adına bilgi toplamanın 9 yolunu listeleyeceğiz.

Diğer zorluklarsa; spesifik yönetmeliklerden ziyade jenerik (genelleyici) politikalar var olabilir ve okullardaki sosyal gerçeklik, yasal çerçeveden ve eğitim yönetmeliklerinden farklı olabilir veya bazı müdahaleler olsa da devlet düzeyinde ya çok az ya da sıfır katkı olabilir. Bu tür muğlak durumlarda kontrol listesini nasıl puanlandırırınız? Bir sonraki paragraf bu konuyla ilgili bazı yönlendirmeler sunmaktadır.

JENERİK ÖLÇÜMLER YETERLİ MİDİR?

Her ne kadar dıştan bakıldığında eğitim sistemi hayli geleneksel görünse de eğitim yönetmeliklerine ve talimatlarına bakıldığında insan hakları, tolerans ve çeşitlilikle ilgili eğitim için hazırlanmış genel çerçevelerin sıklıkla biçimlendirme anlamında gayet yenilikçi olduğunu görmek oldukça şaşırtıcıdır. Örneğin Filipinler ve

Namibya gibi ülkelerde toleransa ve çeşitliliğe saygıya eğitimde çekirdek unsurlar olarak vurgu yapan kanunlar ve eğitim yönetmelikleri mevcut. Yine de bu kanunların varlığı söz konusu ülkelerdeki okullarda cinsel çeşitliliğe özen gösterildiği anlamına gelmiyor. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği her iki ülkedeki yetkililerin ve öğretmenlerin de gözünden kaçmış durumda. Veya jenerik kılavuzları umursamayarak bu konuları kasıtlı olarak ihmal etmiş de olabilirler.

Daha yenilikçi ülkelerde ise genellikle, yönetmeliklerin ve politikaların jenerik biçimlendirmesinin homofobik zorbalığı önlemede ve cinsel çeşitliliği müfredata eklemeye yeterli olup olmadığı sorunu ateşli bir tartışma konusu oluyor. Gey, lezbiyen ve trans savunuculuğu örgütleri genellikle spesifik ölçümler ve stratejiler talep ediyorlar çünkü toleransın anahtarının görünürlük olduğuna inanıyorlar. Eğitim örgütleri ise genellikle daha jenerik politikaları savunuyorlar çünkü gerçek değişimin ancak tolerans ve saygı konusundaki temel becerilerde yapılacak değişikliklerle sağlanacağına inanıyorlar ve cinsel çeşitliliğin sıra dışı bir konu muamelesi görmesinin önüne geçildiği zaman eğitime entegre edilmesinin daha kabul edilebilir olacağını varsayıyorlar. Her iki stratejinin de verimliliğine dair herhangi bir araştırma yoktur ve bu da etkin bir savunuculuk için bu iki argümanın ortak zeminini bulmamız gerektiği anlamına gelmektedir.

Takip ve gözlemlene konusunda, kontrol listemizdeki bir gösterenin puanlandırılmasının sadece jenerik insan haklarına, zorbalık karşıtlığına veya çeşitlilik politikalarına dayandırılmamasını tavsiye ediyoruz. Jenerik politikaların cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliğini içerdiği ve bu içeriğin nasıl güvence altına alındığı kanunda, yönetmeliklerde veya talimatnamelerde ya da destekleyici belgelerde bir yerlerde açıkça belirtilmelidir.

SOSYAL GERÇEKLERİ HESABA KATMA GEREKLİLİĞİ

Bu incelemeyi yaparken aynı zamanda eğitim sistemlerinin kendi bünyelerindeki uygulamaların yeterliliğine de bakmamız gerekiyor. Deneyimlerimize dayanarak çok sayıda ülkede çeşitlilik eğitiminin kalitesini güvence altına alan kanun ve yönetmeliklerin oldukça iyi formüle edilmiş olduğunu ancak okul gerçekliğinin yönetmelikler ve talimatnamelerce desteklenen durumdan hayli uzak olabileceğini söyleyebiliriz. Bu durum da yönetmelikler ve sosyal gerçeklik farklılık gösterdiğinde bir ülkenin nasıl derecelendirileceği veya spesifik bir kriterin nasıl puanlandırılacağı sorusunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu gözlemede hükümetin sergilediği çabalara dayanan resmi bir puanlandırma yapılmasını öneriyoruz. Savunuculuk en nihayetinde hükümet politikalarıyla ilgili öneride bulunmaya veya eleştiride bulunmaya odaklanmaktadır. Bazı ülkelerde hükümetin eğitim kapsamı üzerindeki etkisi ve okulların spesifik politikaları oldukça sınırlı olabilmektedir. Buna rağmen bütün hükümetlerin vatandaşların güvenliği ve refahı konusunda nihai birer sorumluluğu vardır. Bu da hükümetin yürürlükteki eğitim talimatlarını ve yönetmeliklerini hedef almasını gerektirmektedir. Bu nedenle de en yüksek kalitede gözlemlene okullardaki sosyal güvenliğin ve deneyimlenen müfredat kalitesinin araştırılmasını da içerecektir. Hükümetin okul güvenliğinden ve müfredat kapsamından yasal olarak sorumlu olmadığı yapılarda ilgili politikayı bulan araştırmaların sonuçları gerçeklikleri değiştirmede yeterli olmamakla birlikte hükümet politikalarının ve standart korumaların iyileştirilmesiyle ilgili tavsiyeler üretebilirler.

İkame Eğitim Çabalarının Değerlendirilmesi

Çok sayıda ülkede hükümet, eğitim sektöründeki cinsel çeşitlilikle ilgili gereken adımları atıyor çünkü yerel otoritelerin, okulların veya eğitim yapısının özerkliğine müdahale etmek istemiyorlar. Birçok vakada lezbiyen, gey, biseksüel ve trans STK'ları eğitim seansları düzenlemeyi, kaynak sunmayı veya kendi içlerinde eğitimler vermeyi teklif ediyorlar. Bazı vakalarda eğitim örgütleri (Aile Planlama Birlikleri, AIDS Hizmeti Örgütleri) ve alakadar öğretmenler inisiyatif alabiliyorlar. Kısacası, "LGBT" hareketi ve bu hareketin destekleyicileri devletin veya okul sektörünün yerine geçebiliyor. Peki bunu devletin insan hakları ve kaliteli eğitim konusundaki ihmalkarlığını onarmak adına alınan geçici tedbir olarak mı nitelendirmeliyiz? Veya üçüncü şahıs inisiyatiflerini Eğitim Hakkının uygulanması konusundaki destekçiler olarak mı nitelendirmeliyiz? GALE bu üçüncü şahıs inisiyatiflerini hem hükümet ve eğitim sektörü politikaları için birer sıçrama tahtası, hem de okullarda ve okullarca uygulamaların uzman birer destekçisi olarak nitelendiriyor. Bu nedenle de her ne kadar hükümet/eğitim sektörünün vereceği cevapları tetikleyen bir rol modeli ve savunuculuk niteliği taşısa da üçüncü şahıs girişimlerini hükümet/eğitim sektörü yerine destekçi yanıtlar olarak puanlandırmamanızı öneriyoruz. Üçüncü şahıs girişimleri sadece hükümetçe/eğitim sektörüce desteklenmediğinde ve bu yapıların birer parçası olduğunda Eğitim Hakkının uygun kamusal uygulamasının birer parçası niteliği taşımalıdır.

4. Cinsel Çeşitlilik Eğitiminin Durumunun Belgelenmesi

Başarılı bir savunuculuk Eğitim Hakkının ne derece ihlal edildiğini, ne derece uygulanmadığını veya uygulanış şeklinin ne derece geliştirilebileceğini gösteren uygun verilere dayanır. Bu bölümde bunu belgelemede kullanılan dokuz yolu sunacağız.

1. Uluslararası Sözleşmeler

Sözleşmeler büyük önem taşırlar çünkü Devletlerce imzalandıkları zaman yasal güce sahip olurlar. Bunun üzerine devletler ulusal ve uluslararası mahkemelerde sorumlu tutulabilirler ve bu, değişim savunuculuğunun yollarından birisidir. GALE hangi sözleşmelerin hükümetlerce imzalandığını veya onaylandığını takip eder. Bu bilgileri GALE dünya haritasında güncel tutmaya gayret ediyoruz.

2. Uluslararası Öneriler ve Çözümler

Uluslararası öneriler ve çözümlerin sözleşmeler gibi yasal bağlayıcılıkları yoktur; ancak yine de devletler için güçlü birer yönlendirme prensibi niteliği taşıyabilirler. İmzalanmış önerilere ve çözümlere başvurmak savunuculuk ve stratejik önlemlerin desteklenmesi açısından oldukça kullanışlıdır. GALE, ilgili eğitim önerilerini ve çözümlerini de dünya haritası üzerinden takip etmektedir.

3. Ulusal Kanunlar

Ulusal kanunlar, eğitim kalitesini yönlendirme konusunda en güçlü araçlardır. Öğrencilerin ve öğretim kadrosunun günlük yaşamlarına en doğrudan etki, ayrımcılığı yasaklayan kanunlarca yaratılmaktadır. Bu kanunlar arasında en yaygın olanları çalışanların istihdam korumalarıyla ve öğrencilerin ayrımcılığa, şiddete ve (cinsel) tacize karşı korunmasıyla ilgilenen kanunlardır. Bu kanunları takip ederken belirli homofobik zorbalık ve taciz formlarının kullanılan yasal tanımlara dahil olup olmadığını kontrol etmek önem taşımaktadır.

Buna ilaveten genellikle eğitimin kalitesini veya içeriğini koruyan kanunlar da bulunmaktadır. Merkezi eğitim sistemine sahip bazı ülkelerde komple müfredat veya değerlendirme kılavuzları bu ka-

nunların birer parçası olabilmektedir. Ancak çoğu ülkede söz konusu kanunlar sadece çekirdek kalite kriterlerinin altını çizip gerisini kendilerinin şekillendirebilmeleri için diğer otoritelere veya okullara bırakmaktadır. Bu tür durumlarda cinsel çeşitliliğin müfredata dahil edilmesi konusunda ulusal kriterlerden spesifik uygulamalara giden net rotanın belgelenmesi önem taşımaktadır.

4. Hukuk Sistemi ve Dava Hukuku

Kanunlar değişime uğrayan yapılardır ve daha fazla ya da daha az yenilikçi şekillerde uygulanabilirler. Kanunun uygun şekilde işlenmesinin sağlanması için kendini dezavantajlı hisseden vatandaşların davalarını mahkemelere taşımaları ve mahkemelerin de vatandaşların haklarını korumak için usulüne uygun şekilde hüküm vermeleri gerekmektedir. Bu yolla, dava hukuku veya hukuk sistemi kanuna netlik kazandırır ve bazen de söz konusu kanunu sınırlandırır veya genişletir. DESPOGI öğrenciler ve eğitim sektörü çalışanlarıyla ilgili olarak, kovulan DESPOGI öğretmenler veya cinsel çeşitlilik konusunda eğitim vermesine izin verilmeyen öğretmenler kendilerini muhafaza etmek ve aynı zamanda iddialarının kanun kapsamında olduğunu netleştirmek adına davalarını mahkemeye taşıyabilirler. Aileler ve öğrenciler, zorbalık ve kurumsal desteğin eksikliği neticesinde zarar görmeleri halinde zararın tazmini için okula veya okul yetkililerine dava açabilirler. Hatta bazı durumlarda saldırgan ve yanlış bir müfredatı başlatması veya desteklemesi halinde hükümete karşı dava başlatmak bile mümkün. Bugüne kadarki en ünlü dava, insan hakları örgütü Interights'ın cinsellik hakkında yanlış bilgi veren ve eşcinselliği hastalık ve sapkınlık olarak adlandıran müfredat konusunda Hırvatistan hükümetine karşı Avrupa Sosyal Haklar Komisyonu'nda açtığı ve kazandığı davadır. Her ne kadar müfredat içeriği üzerinde etki yaratmak savunucu örgütler için oldukça zor olsa da bu benzersiz karar/hüküm bu konunun yasal süreçlere tabi tutulabileceğini göstermektedir.

5. Politika Rehberleri

Politika rehberleri okulların eğitim kalitesini yönlendiriş biçimlerine destek olmak adına hükümetçe ve eğitim otoritelerince yayınlanan rehberlerdir. Söz konusu rehberler çeşitli etkilere sahip olabilirler. Bu da hem bu rehberleri belgelemenin hem de bu belgelerin okullar üzerinde nasıl etkilere sahip olduklarının açığa kavuşturulmasının oldukça önem taşıdığı anlamına gelir. Hollanda Okul Teftiş

Kurulunun okullardaki cinsel çeşitlilik konusunda farkındalık kazandırmak için hazırladığı broşürler (2003, http://www.eudivers.nl/doc/peters_publicaties/Everybody%20is%20Different%20%282003%29.DOC) ve İrlanda hükümeti ve İrlanda STK Belong Too tarafından ortaklaşa hazırlanan kılavuzlar (2012, http://www.belngto.org/attachment/23_Implementing_Equality_for_Lesbian_Gays_and_Bisexuals.pdf) iyi birer rehber örnekleridir. Aynı cinsiyetten ilişkileri “taklit edici aile ilişkileri” olarak sunan ve san-sürçülük, yasaklama getiren İngiliz yerel eğitim otoriteleri yönet-meliği, Bölüm 28 ise kötü bir örnek olarak sunulabilir (1988, http://en.wikipedia.org/wiki/Section_28).

6. Araştırma Sonuçları

Nicel araştırma yapmak, sosyal gerçekliğin insan haklarına uyma-dığını göstermenin en güçlü yoludur. Ancak doğru soruları sor-mak da oldukça zorlayıcı bir eylemdir. Eğitimde cinsel çeşitlilikle ilgili araştırmalar genellikle araştırma deneyimi eksik olan köklü örgütlerce yapılıyor. Test edilmiş güvenilir araştırma soruları serisi kullanmak güvenilir araştırma sonucu elde etme açısından hayati önem taşımaktadır. GALE, GALE Okullarla Çalışma Araçları böl-ümünde bu konuyla ilgili bir bölüm tahsis etmiştir ([http://www.lgbt-education.info/doc/gale_products/GALE%20Toolkits%20School%201.0_EN%20\(2011\).pdf](http://www.lgbt-education.info/doc/gale_products/GALE%20Toolkits%20School%201.0_EN%20(2011).pdf)).

Yaygın bir uygulama da DESPOGI öğrencilerin sağlık ve refahla-rına odaklanmaktır. Elde edilecek veriler, sağlık sorunlarını Sağlık Bakanlığına gönderme eğiliminde olan Eğitim Bakanlığı için çok ikna edici olmayabilir. Eğitim Bakanlıkları daha çok okulu bırakma oranlarıyla, akademik performansla ve okullardaki sosyal güven-likle ilgileniyorlar. Hâlihazırda planlanmış bulunan geniş kapsam-lı UNESCO cinsellik araştırmasına cinsel çeşitlilikle ilgili soruların dâhil edilip edilemeyeceğini görüşmek için yaşadığınız bölgede faaliyet gösteren yerel UNESCO bürosuyla irtibata geçmeniz fay-dalı olabilir. Bunun herhangi bir çelişki yaratmadan sağlanabile-ceği yollar mevcut. Okullara veya genç bireylere ulaşamadığı zaman köklü LGBT örgütlerine üye kişilerin deneyimleri hakkında bilgi edinmeye çalışmak mümkün olabilir. Bunu yapmanın en kolay yolu etkinliklere katılan kişilerden olağan toplantıların ve seansla-rın başlangıcında kısa anonim anketleri doldurmalarını istemektir. GALE cinsel çeşitliliğe dair eğitim araştırmasının nasıl yapılacağı konusunda bir kılavuz ve örnek anketler üzerinde çalışıyor.

7. İnsan Hakları İhlalleri Olayları/Örnekleri

DESPOGI öğrencilerin ve çalışanların insan haklarının ihlalinin ciddiyetini göstermenin güçlü bir yolu da spesifik olayların belgelenmesidir. Bütün ayrımcılık hikâyelerinin insan hakları ihlalinin belgelenmesi için kullanılacak hikâyeler olarak değerlendirilmeyeceğini aklınızdan çıkarmayın. İnsan hakları ihlalleri belgeleri hangi insan haklarının kim tarafından nasıl ihlal edildiğini kanıtlamalıdır. Ancak o zaman bu belge hukuk davalarında veya Evrensel Periyodik Değerlendirmede (UPR) kullanılabilir.

Söz konusu bilgileri, aşağıdaki soruları sorarak elde edebilirsiniz:

1. Kurban kimdi?
2. Fail kimdi ve fail bir otoriteyi temsil ediyor muydu?
3. İhlal ne zaman nerede gerçekleşti?
4. Kanıt nedir? (fotoğraflar, yeminli ifade, medya raporu)
5. Hangi kanun ya da insan hakkı ihlal edildi?
6. Otoriteler (polis, okul çalışanları, eğitim otoriteleri) hangi noktada destek için adım attılar ve eğer atmadılarsa neden?
7. Otoriteler nasıl tepki verdiler? Neden kurbanın çıkarına en uygun şekilde hareket etmediler, kamu görevleriyle ilgili kanunları veya yönetmelikleri çiğnediler mi?

Olaya dahil olan kişilerin isimleri kamu raporunda koruma amacıyla gizli tutulabilir.

Eğitimdeki insan hakları ihlallerini belgeleyebilmemiz için kurbanın sizi sadece savunuculuk amacıyla olayları belgeleyen değil, kendisine yardımcı olacak birisi olarak tanınması gerekmektedir. Kurbanlara yardımcı olma becerisine ve erişilebilirliğe sahip bir Telefon/ İnternet Yardım Hattı ve hat çalışanları temin etmenin desteğin önemli bir formu olduğu ve sizleri güvenilir birer ortağa dönüştürdüğü çeşitli vakalarla kanıtlanmıştır.

8. Medyada Yer Almak

Bazı vakalarda medya insan hakları ihlallerini haber yapabilmektedir. Örneğin kovulan bir öğretmen ya da zorbalığa maruz kalan bir öğrenciyle veya bir dava üzerine röportajlar yapabilir. Ayrıca med-

ya müfredattaki yalan ve önyargı örnekleriyle de ilgilenebilir. Savunuculuk örgütleri medya ilgisini insan hakları ihlalinin ilave kanıtı ya da sosyal tavırları göstermenin bir yolu olarak kullanabilirler. Buna ilaveten savunuculuk stratejinizi pozitif ilgiyle güçlendirmek için medyaya bilgi de sağlayabilirsiniz. Ancak yüksek oranda medya ilgisinin eğitim sektöründe düşmanca bir tepki yaratabileceğini de aklınızdan çıkarmamalısınız. Politik ivme kazanabilirsiniz ancak aynı zamanda okullara erişiminizi de kaybedebilirsiniz. Medya stratejinizin potansiyel etkilerini değerlendirdiğinizden emin olun.

9. Tanıklıklar

Kişisel tanıklıklar öğrencilerin, çalışanların veya otoritelerin deneyimlerini gösterme konusunda ilgi çekici yollardır. Özellikle geniş kapsamlı araştırmanın mümkün olmadığı ve medyanın destekçi davranmadığı durumlarda tanıklıklar kullanmak sorunların görünürlük kazanması ve insanların kalbine dokunması anlamında iyi bir yoldur. Tanıklıklar nitel araştırmalarla veya güçlendirme seanslarıyla veya gayri resmi akran eğitimi yoluyla elde edilebilirler.

DESPOGI bireylerle röportajlar yapılabilir ve insan haklarının onlardan nasıl esirgendiğini göstermek için eğitim deneyimleri analiz edilerek raporlanabilir. Afrika'da Saskia Wieringa³ tarafından yazılan lezbiyen kadın hikâyeleri ve öğrencilerle çalışanların yaşadığı deneyimlerle ilgili yayınlanmış çok sayıda araştırma⁴ bu konudaki örneklerdir.

Köklü LGBT örgütlerinin güçlendirme seanslarında tematik birer seans olarak eğitimdeki deneyimler tartışılabilir. Bir muhabir anonim olarak savunuculuk görüşü de içeren bir rapor oluşturabilir. Batı Avrupa ülkelerinde ve Kanada'nın Fransızca konuşulan bölgelerinde okullara ayrımcılıkla ilgili paneller sunan gönüllü gayri resmi gey ve lezbiyen eğitimciler bulunmaktadır. Bu gönüllü eğitimci grupları kendi eğitimci akranlarından seanslar esnasında öğrencilerce yapılan yorumları öğrencilerin karşılaştıkları sosyal tavırların gösterilebilmesi adına belgelemelerini isteyebilirler. Ortaokullardaki⁵ Hollandalı gönüllü eğitimcilerin aldığı olumsuz tepkiler üzerine çekilen belgesel ve Uganda'daki medya okulunda okuyan gey ve lezbiyen gönüllülerce gerçekleştirilen dramatik eğitim seansları üzerine belgesel (2010)⁶ bu stratejinin örnekleridir.

UYGULAMALI TAKİP

Bu paragrafta, Eğitim Hakkının ne derece uygun şekilde uygulan-
dığının nasıl belgeleneceği hakkında öneriler sunacağız.

1. Devlet, DESPOGI öğrencilerin eğitim kurumlarına tam erişimini güvence altına alıyor mu?

Prensipde bütün devletler bütün vatandaşları için eğitim sunma hedefi taşıyacaktır. Cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri konusun-
da açık olduklarında veya geleneksel cinsiyet normlarına uymayan
şekillerde davranışlar sergilediklerinde DESPOGI öğrencilere bu
hakkın sunumu reddedilebiliyor. Onur simgesi veya küpe taktıkları
ya da kadınsı veya erkeksi davrandıkları için okula veya staja erişi-
mi engellenen DESPOGI öğrencilerle ilgili örnekleri belgeleyebilir-
siniz. Kendi arzuladıkları cinsiyete atfedilmiş kıyafetleri giymek ist-
edikleri için okula girmeleri engellenen trans öğrencilerle ilgili çok
sayıda örnek mevcut. Bu tür insan hakları ihlallerinin belgelenmesi
örnek (tanıklıklar, medya ilgisi) sunumu anlamında en iyi yoldur.

2. Devlet, DESPOGI öğrencilerin okulda kendilerini ifade etme özgürlüklerini güvence altına alıyor mu?

Kendini ifade etme özgürlüğü kendi kimliğini ifşa etme (açılma)
hakkını ve cinsiyet kimliğini ya da aynı cinsiyetten bireye duyulan
ilginin ifadesi hakkını da içerir. Okul çevrelerinde çoğunlukla
bu hak konusunda güçlü bir biçimde heves kırıcı davranılıyor ve
bazı durumlarda bu açıkça yasaklanıyor. Açılma konusunda cesaret
kıran olumsuz okul ortamı nicel araştırmayla belgelenebilir ve
tanıklıklar veya öğrenci ifadelerinden alıntılarla görselleştirilebilir.
Trans öğrenciler için kendi adını seçme ve talep ettiği şekilde hitap
edilmesi hakkı önemli bir konudur. Bu kendini ifade özgürlüğü de
okul yönetimince cinsiyetin ifade ediliş şekliyle aynı şekilde ifade
edilmelidir.

Dişilikten erkekliğe geçen bir öğrenciye resmi mektuplarda sürekli
olarak “Bayan” olarak hitap edilmesi hem ayrımcı hem de onur
kırıcı bir eylemdir.

3. Devlet, DESPOGI öğrencilerin zorbalığa ve tacize karşı korunmasını güvence altına alıyor mu?

Devletlerin çoğunda okulu zorbalığa, cinsel tacize karşı süreçler
ve stratejiler oluşturmaya ve bazen de yaşanan olayları belgeleyip

raporlamaya sevk eden ulusal yönetmelikler vardır. Bu yönetmelikler jenerik olduğu ve DESPOGI özelinde zorbalığı ve tacizi dile getirmediği zaman okullar genellikle jenerik önlemleri homofobik, transfobik ya da cinsiyetçi davranışla etkin biçimde mücadele edecek şekilde uygulamamaktadır. Korumanın daha etkin hale getirilmesi için ya kılavuzlarda spesifik olarak cinsel çeşitlilik ifade edilmeli ya da hükümetçe verilen ilave bilgilerde bu yönetmeliğin DESPOGI öğrenci ve çalışanlarla olan ilişkisinin belirtilmesi gerekmektedir.

Dikkat edilmesi gereken bir nokta da okullarda zorbalığın genellikle resmi yönetmeliklerle engellendiği ancak nadiren yeterli şekilde uygulandığıdır. Araştırma, okul seviyesinde yürürlükte olan bir politikanın çalışanlar ve öğrencilerle ilgili açık ve net sözleşmelere odaklanması gerektiğini ve okul içerisinde kuralların takip edilmesi ve sürekli olarak düzeltilmesi gerektiğini göstermektedir. Zorbalık karşıtı politikaların etkisi gözlemlenirken DESPOGI öğrencilerce uygulanan zorbalık ve tacizleri ve DESPOGI ve cinsiyet uygunsuzluğuna sahip öğrencilere diğer öğrencilerce uygulanan zorbalık ve taciz girişimlerini belgelemeniz önem taşımaktadır (tercihen nicel araştırma yoluyla).

4. Devlet, DESPOGI öğrencilerin eşit veya daha düşük seviyede okul bırakma seviyelerine sahip olmalarını güvence altına alıyor mu?

Kendisiyle aynı cinsiyetten kişilerden hoşlanan öğrencilerle trans öğrencilerin okulu bırakmaları, okulu bırakmaya odaklı ulusal eğitim araştırmalarına aynı cinsiyete duyulan ilgi, cinsiyet kimliği ve açılma ile ilgili soruların dahil edilmesiyle güvenilir bir şekilde gözlemlenebilir. Eğer bu mümkün değilse DESPOGI genç yetişkinlerle bir araştırma yapılabilir ve göreceli olarak yakın zamanda okulda yaşadıkları tecrübeler hakkında sorular sorulabilir.

Okulu bırakan DESPOGI bireyler çoğunlukla toplumun daha fakir kısımlarında bulunuyorlar. Fuhuş ya da diğer sokak etkinlikleri vasıtasıyla gelir elde etmeye zorlanabiliyorlar. Bu tür bireyleri DESPOGI araştırmasına dâhil etmek, okul bırakmanın gerçek seviyesini açığa çıkarma anlamında önem taşımaktadır. Araştırma yapan köklü/savunucu bir DESPOGI örgütünün genellikle orta sınıf üyelere sahip olduğu yerlerde bu eylem istihdam zorluğunu da ortaya çıkartabilir.

5. Devlet, DESPOGI öğrenciler için ulaşılabilir destek hizmetleri olmasını güvence altına alıyor mu?

Çoğu ülkede DESPOGI ve cinsiyet uyumsuzluğu yaşayan öğrenciler ya sessiz kalmaya zorlandıkları ve bundan dolayı strese girdikleri için ya da olumsuz tepkilerden dolayı sorunlarla karşılaşabiliyorlar. Daha zengin ülkelerdeki okullarda sosyal veya psikolojik sorunları olan öğrenciler için destek sistemi bulunabiliyorsa da tabular DESPOGI öğrencilerin bu sisteme erişimini engelleyebiliyor. Söz konusu sistemlerin DESPOGI meselesine ilgi gösterip göstermediğini ve mevcut kalitenin yeterli olup olmadığını araştırmak isteyebilirsiniz. Bu konudaki hükümet yönetmeliğini değerlendirmek için hükümetin bu tür hizmetlerin kalitesini güvence altına almak için ne yaptığının gösterilmesi lazım. Bu da ülkedeki genel öğrenci destek yapısına ve hükümetin söz konusu hizmetlerdeki kaliteye dair sorumluluğuna dayanmaktadır. Bu konuda en azından dayanak teşkil eden köken örgütler işaret edilebilir.

6. Devlet cinsel çeşitlilikle ilgili halka açık bilgilerin sunumunun desteklenmesini güvence altına alıyor mu?

Hükümet örneğin Doğu Avrupa'daki "eşcinsel propaganda" karşıtı kanunlar gibi bir sansür kanununu benimsediği zaman kamu bilgisinin elde edilebilirliği ihlal edilmiş oluyor. Hükümet, DESPOGI örgütlerince ya da eğitim kurumlarınca gerçekleştirilen farkındalık kampanyalarına veya eğitim kaynaklarına fon sağladığında destek de görünür kılınmış olur. Daha muğlak durumlardaysa kanıtın otoriteler ya da okullarca yapılacak basın açıklamasıyla belgelenmesi gerekir. Eğitim ofislerince sunulan olumsuz beyanlar veya önyargı kaynaklı argümanlara dayanarak eğitimle ilgili gayri resmi bilgilerin sunumunun reddedilmesi birer örnek olarak sunulabilir.

7. Devlet, okul kaynaklarında DESPOGI öğrenciler için destekleyici ve uygun ilginin varlığını güvence altına alıyor mu?

Eğitim kaynaklarında cinsel çeşitliliğe gösterilecek ilginin niteliği ve niceliği en iyi ulusal mevzuat yönetmeliklerine ve mevzuatın kendisine bakılarak kontrol edilebilir. Kullanılabilir eğitim kaynakları için masaüstü araştırma yapmak zaman tüketici ve pahalı bir yöntemdir (kitapları satın almanız gerekir). Okul kitaplarında cin-

sel çeşitliliğe dikkat edildiğinde bile bu otomatik olarak öğretmenlerin bu kısmı müfredat içerisinde öğretecekleri anlamına gelmez.

DESPOGI savunucu örgütlerinin öğretme uygulamalarını kontrol etmeleri daha kolay olabilir. Örneğin bazı odak grubu oturumları ve/veya anketleri yaparak öğrencilere cinsel çeşitlilik konusunda okulda ne derece özen deneyimledikleri ve bu özenin tavır ve davranışları üzerinde nasıl bir etki yarattığı sorulabilir. Ayrıca öğretmenlere cinsel çeşitliliği anlatıp anlatmadıkları, anlatıyorlarsa nasıl anlattıkları ve bu süreçte nasıl zorluklarla karşılaştıkları sorulabilir. Bu tür bir araştırma kaynakları ve öğretmen eğitimini geliştirmeye yönelik kullanışlı öneriler sunabilir.

Müdürler ve diğer okul idarecileri genellikle sınıflarda ne olduğundan habersizdirler, bu yüzden de öğretmenlerin ve öğrencilerin fikirleriyle kendi fikirleri arasındaki çelişkileri gösterip idarecilerin neden liderlik anlamında yetkin kişiler olmadığını açıklamadığınız sürece onlarla anket yapmak çok da elverişli olmaz.

Bazı durumlarda örneğin gerçeklerden ziyade önyargıları sunarak veya cinsel çeşitlilikle ilgili aşağılayıcı yorumlar yaparak açıkça ayırmacılık yapan okul kitaplarına veya müfredatlarına rastlayabilirsiniz.

8. Devlet, DESPOGI öğrenciler için spesifik kaynaklar bulunmasını güvence altına alıyor mu?

DESPOGI gençler hakkında bilgi sunan internet siteleri ve kitaplar ya da farkındalık kampanyalarında kullanılan malzemeler ve kaynak DESPOGI örgütlerinin özellikle gençleri hedefleyen tanıtım malzemeleri DESPOGI öğrenciler için spesifik kaynaklar olabilirler. Eğer internet filtreleri, okul dışında tutma veya hepsinin birden yasaklanması gibi yollarla bu malzemelere erişim engellenirse söz konusu önlemleri belgelemek de insan haklarının ihlal edildiğini gösterecektir. Bu tür malzemeler hükümetçe finanse edilir veya tanıtılırsa bunlar desteğin açık sinyalleri olur.

9. Devlet, DESPOGI öğrencilerin eşit seviyede akademik performansla sahip olmasını güvence altına alıyor mu?

Akademik performans güvenilir şekilde ancak akademik performans odaklı ulusal eğitim araştırmalarına aynı cinsiyete duyulan ilgi, cinsiyet kimliği ve açılma ile ilgili soruların dahil edilmesiyile

güvenilir bir şekilde gözlemlenebilir. Eğer bu mümkün değilse DESPOGI genç yetişkinlere okuldaki geçmiş deneyimleriyle ilgili sorular sorulabilir, ancak okul bırakmada olduğu gibi, DESPOGI “uygunluk” örnekleri genellikle birer temsilci olmayacağı için sonuçlar da eşit derecede güvenilir olmayacaktır.

10. Devlet, DESPOGI öğrencilerin gayri resmi akran eğitimi fırsatlarından yararlanmasını güvence altına alıyor mu?

Öğrenmenin en önemli yollarından birisi de gençler arasındaki sosyal etkileşimdir. Bu sözde “birlikte öğrenme” sosyal ve ilişkiye dair becerilerin öğrenilmesinde özellikle önem taşımaktadır. Araştırmalar DESPOGI öğrencilerin bu tür gayri resmi akrandan öğrenme fırsatlarını kaçırdığını çünkü kendilerini heteroseksüel akranlarına yabancı hissettiklerini veya bu bireylerin toplum dışına itildiğini göstermiştir. Bu akrandan öğrenme fırsatı eksikliği DESPOGI gençlere diğer DESPOGI öğrencilerle tanışıp etkileşime girebilecekleri alanlar sağlanarak düzeltilebilir. Okul dışındaki güçlendirme grupları bu konuda verilebilecek örneklerden birisidir. Okullardaki gey/heteroseksüel birlikleri/ittifakları ise daha iyi birer örnek olarak sunulabilir. Ancak bu tür hizmetlerin kurulmasına getirilen yasaklar veya bir öğrencinin okul partisine aynı cinsiyetten partnerini getirmesine getirilen yasaklar gayri resmi öğrenme fırsatlarının sunulması gerekliliğini ortaya koyan açık ihlallerdir. Gayri resmi öğrenme konusunda cesaret kırıcı oluşu belli eden bir diğer işaret de kurumların veya sosyal baskının azınlıklar için gençlik etkinliklerinin yapılmasının engellenmesidir (örneğin bu tür etkinliklerin baştan çıkarma veya cinsel taciz için uygun fırsatlar yaratacağı önyargısıyla hareket etmek, söz konusu argümanları ana akım gençlik etkinlikleri için kullanmazken)

11. Devlet, öğretmenlerin ve diğer çalışanların DESPOGI öğrenci ve çalışanların insan hakları konusunda destekleyici olmasını güvence altına alıyor mu?

Devletlerin çoğunda profesyonel öğretmen ve destek çalışanı davranışı için minimum standartları belirten kılavuzlar vardır. Bu kılavuzlar çeşitliliğe saygı, tolerans ve tüm öğrencilerin faydasına hareket etme özelliklerini içermelidir. Bu kılavuzlar incelenebilir veya öğretmenlerin cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği de dâhil olmak üzere çeşitlilikle ne derece baş ettikleri konusunda öğretmenler ya da öğrencilerle anket yapılabilir. Sadece öğretmenlerin değil, okul

servisi şoförlerinin ve hademelerin de DESPOGI öğrencilerin refahı üzerinde önemli etkilere sahip olabileceğini aklınızdan çıkarmayın.

12. Devlet, okul çalışanlarının cinsel çeşitliliği öğretebilecek uygunlukta becerilere sahip olmasını güvence altına alıyor mu?

Birçok vakada devletin öğretme mesleğiyle ilgili asgari standartları bulunuyor. Bu standartlar mesleki eğitim ve öğretmen eğitimi üzerine uluslararası kılavuzlarla aynı hizada olması gerek. Bu kılavuzlar incelenebilir veya cinsellik ve çeşitlilik konularında eğitim verilirken utangaçlıkla nasıl baş edildiği, sınıfta yaşanacak çatışmalarla baş edebilme yetkinliğinin ne düzeyde olduğu ve cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğiyle ilgili sorularla nasıl baş edildiği de dâhil olmak üzere bu kılavuzların çeşitliliği ne derece kapsadıkları konusunda öğretmenler ya da öğrencilerle anket yapılabilir.

13. Devlet okul çalışanlarının DESPOGI öğrencilere destek sunacak yeterlilikte olmasını güvence altına alıyor mu?

Okul çalışanlarının DESPOGI öğrencileri desteklemedeki yeterlilikleri kontrol noktası beş ile benzerlik göstermektedir ancak kontrol noktası beş psikologlar gibi (muhtemelen okul dışından) destek hizmetlerine tekabül ederken bu kontrol noktası öğretmenler ve benzeri olağan okul çalışanlarına tekabül etmektedir. Öğretmenlerin ve diğer çalışanların söz konusu yeterliliklere sahip olup olmadıklarının belgelenmesi için öğretmen eğitim kurumlarına ve bu kurumlar için belirlenmiş kalite standartlarına odaklanması gerekmektedir.

14. Devlet okul ortamının cinsel çeşitlilik için destekleyici olmasını güvence altına alıyor mu?

Kişisel güvenlik ve iyi bir öğrenme ortamı için güvenilir bir okul ortamı hayati önem taşımaktadır. Hükümetin bununla ilgili yönetmelikleri olabilsede bu konu genellikle spesifik okul binası yönetiminin sorumluluğunda oluyor, hükümetse asgari standartların belirlenmesi sorumluluğunu taşıyor. Sizlere hem ulaşılabilir jenerik yönetmeliklere, bunlara eşlik eden beyanatlara ve bunların okullardaki uygulanış şekillerine hem de DESPOGI ve heteroseksüel öğrencilerce deneyimlenen uygulamalara bakmanızı öneriyoruz.

15. Devlet DESPOGI çalışanlar için istihdam koruması olmasını güvence altına alıyor mu?

DESPOGI öğretmenler ve diğer DESPOGI çalışanlar, DESPOGI öğrenciler için rol modeller ve DESPOGI öğrencilerin yardıma ihtiyaç duydukları zaman ilk yaklaşacakları kişiler olabilirler. Bazı aileler bu tür bir destekten memnun olmayabilir ya da DESPOGI öğretmenlerin varlığına dair daha genel endişeler taşıyabilirler. DESPOGI öğretmenler ailelerden, öğrencilerden ya da diğer okul çalışanlarından gelecek önyargılı şikâyetlere karşı hassas olabilirler. Aynı cinsiyetten bireylerin ilişkisinin suç sayıldığı ülkelerde DESPOGI öğretmenlerin açık olması mümkün değildir. Kanun yoluyla istihdam koruması ayarlanabilir ve bu koruma şu an Avrupa Birliği üyesi ülkelerde zorunlu bir korumadır. Yine de sosyal uygulamalar çoklukla kanundan farklılıklar gösteriyorlar. İstihdam koruması ihlalleri en iyi, spesifik işten çıkarma vakalarının belgelenmesi ve bu uygulamaya mahkemeler yoluyla itiraz edilmesi yoluyla gösterilebilir.

5. Reddeden, Muğlâk ve Destekleyici Devletlerde Savunuculuk

Rio de Janeiro'daki UNESCO homofobik zorbalık müzakeresinde üç alt grup üç kalkınma düzeyindeki ihtiyaçları ve olasılıkları açıkladı: “yumurta” durumundaki devletler, “piliç/civciv” durumundaki devletler ve “tavuk” düzeyindeki devletler. “Yumurta” durumundaki devletlerde hiçbir dikkat veya sansür söz konusu değilken “civciv” durumundaki devletlerde muğlâk bir ilgi, “tavuk” düzeyindeki ülkelerde ise kendi olağan sistemleri içerisindeki cinsel çeşitliliğe ana akım ilgi çabası söz konusu. Bu kılavuzda bu durumları “reddeden” devletler (durumlar), “muğlâk” devletler ve “destekleyici” devletler olarak etiketleyeceğiz.

Tabi ki her bir aşama spesifik öncelikler ve duruma uygun strateji bileşimleri gerektirecek. Bu paragrafta veri toplama, raporlama ve strateji konularında önerilerle birlikte 3 seviyenin muhtemel tipolojisini ve bunların analizini sunacağız. Bu şekilde 3 seviyeye ayırmanın kaba bir genelleme olduğunu aklınızdan çıkarmayın.

REDDEDEN DEVLETLER

“Reddetme” seviyesindeki devletlerde cinsel çeşitliliğe ilgi yasaklanmıştır ve/veya sosyal tabudur. Ortam, cinsel çeşitliliği açıkça tartışma anlamında güvenli bir ortam değildir ve DESPOGİ örgütleri üyelerini ve insan hakları aktivistlerini korumak için güvenlik önlemleri almak zorundadır. Eğitime odaklanırken bu tamamen gerçek/geçerli bir durumdur. “Reddeden” devletlerde cinsel çeşitliliğe odaklanan insan hakları destekleri günahkar veya ahlakdışı yaşam biçimlerinin propagandası, “dini” ahlakın “ulusallığına” bir tehdit ve çocukları söz konusu amaçlar için kendi gruplarına dâhil etme çabası olarak yorumlanabilirler. “Reddeden” ülkelerin çoğu, daha genel konulardaki insan haklarında da kötü şöhrete sahiptirler. Hatta yerel “geleneksel” yaralayıcı ve ayrımcı uygulamaların hür irade ve bireylerin güvenliği kavramlarının üstünde tutulduğu bu devletlerde insan hakları kavramının bile (kısmen) reddedildiği söylenebilir.

Sınırlamalar: “Reddeden” ülkelerdeki bariz sınırlama çalışması cinsel çeşitliliğin ya tamamen yasaklanmış ya da kesinlikle tabu olması ve eğitim çabası girişimlerinin yasal ve ciddi sosyal riskler taşıyor olmasıdır. Tutumların eğitim yoluyla değiştirilmesi güçtür çünkü çeşitlilikle ilgili diyalogları hayli güçleştiren neredeyse tamamen olumsuz bir norm söz konusudur. “Reddetme” aşamasındaki ülkelerin bazıları çok fakir ülkelerdir ve yerel otoritelerle başışçılar projeleri finanse etmediği ve faydalanıcılar da ücretleri ödeyebilecek durumda olmadığı için sıklıkla finansal sorunlarla karşılaşılır. Akran eğitimi de güçtür çünkü açılmak tehlikelidir. DESPOGI örgütleri çoğunlukla küçük ve sınırlı deneyim sahibi örgütler olmakla birlikte kesinlikle resmi eğitime dayansalar da çoğunlukla hikâye anlatımı, defter tutma, işbirliği veya proje yönetimi gibi daha temel yeterliliklerde faaliyetler gösterirler. Gönüllü çalışan bulmak güç olabiliyor çünkü DESPOGI bireyler düşük ücret alıyor olabiliyorlar ve yaşamlarını sürebilmek için normalden daha fazla çalışmak zorunda kalabiliyorlar.

Fırsatlar: Bu durumda yaşanacak her değişim ileri atılmış bir adım olacaktır. Halkın önyargısı çoğunlukla o kadar kaba ve kanıtlarla desteklenmekten o kadar uzaktır ki bilişsel/algısal eğitim yaklaşımı görece olarak daha kolaydır. Dahil olan DESPOGI bireyler sınırlamalar içerisindeki yasal boşlukları bulma ve duruma uygun çözümler ve stratejiler icat etme konusunda yaratıcıdır. Birçok fakir ülkede gayri resmi öğrenme ve hikâye anlatımı resmi okul sistemi kadar veya resmi okul sisteminden daha önemlidir. Bu tür bir öğrenme otoritelerin takibi altında gerçekleştirilebildiği gibi DESPOGI azınlıklarca da kullanılabilir.

İhtiyaçlar ve Hedefler: “Reddetme” aşamasında girişimler için zemin inşa etmek önem taşımaktadır. Aktivistlerin birinci ihtiyacı sıklıkla kendilerini daha iyi tanımaktır: Biz kimiz? Neden bu şekilde hissediyoruz? Neden duygularımızı ifade edemiyoruz? Duygularımızı ve cinselliğimizi reddetmemiz konusunda yapılan bu sosyal baskı neden var? Bu sorulara vereceğimiz cevapları yerel ve uluslararası cinsel çeşitlilik tanımlarıyla nasıl ilişkilendirebiliriz?

Bu aşamadaki en kullanışlı başlangıç hedefi bu sorulara cevap bulmak, duyguları ifade etme konusunda güçlenmek ve toplum içerisinde kendini ifade edebilmek için alan yaratmak adına dayanışma sağlamaktır. Bu farkındalık DESPOGI döngülerinde her zaman birincil dahili amaçtır ve ardından kamu eğitimi için harici bir amaca dönüşebilir.

Stratejiler: DESPOGI örgütleri genellikle üyelerin ve ziyaretçilerin güvenli bir ortamda hikâyelerini paylaşabildikleri kendine yardımcı olan gruplar veya hizmetler olarak faaliyete başlarlar. Bu güvenli alanlar güçlenmeye sebep olur. Burada paylaşılan hikâyeler belgelenabilir (anonim olarak) ve daha geniş kapsamda paylaşılabilirler; hatta internet siteleri gibi kamusal alanlarda paylaşılmak, çizgi roman şeklinde kitaplarda toplanmak suretiyle ya da sınırlı ve davetli katılımcılara verilecek gayri resmi eğitimler yoluyla.

Bu aşamanın ardından bir sonraki aşamaya geçmek isteyen DESPOGI aktivistler ilave etkinlikler geliştirecek yeni bir eğitim grubunda bir araya getirilebilirler. Bu tarz bir grup daha sistematik şekilde hikâyeleri toplayabilir, hikâyelerdeki ayrımcı modellerin toplumda yer alan gerçek sorunlar olduğunu kontrol edip gösterecek basit nicel araştırmalar yapabilir ve söz konusu bilgileri potansiyel destekçilere/müttefiklere dağıtabilir.

Yöntemler: Pilot projelerden elde edilen deneyimler “reddeden” ülkelerdeki hikâye toplama etkinliğinin dikkatli bir biçimde yapılması gerektiğini göstermektedir. Yanıtlayıcılara şahsen ulaşılmalı ve röportajı yapan kişiler öncelikle kendilerini tanıtarak yanıtlayıcıyla bir güven ilişkisi kurmalıdır. Toplanacak malzemelerle neler yapılacağı, örneğin bunların anonim olduğu ve yanıtlayıcının imliğinin korunduğu ve yanıtlayıcının röportaj raporunda düzenlemeler yapma hakkına sahip olduğu açık ve net olmalıdır. Röportaj yapan kişiler hem hangi soruları soracaklarını bilmeleri, hem de hikâyeleri nasıl raporlayıp anlamlı şekilde ifade edeceklerini öğrenmeleri adına güven ilişkisi kurma, röportaj teknikleri ve hikâyelerin içinde toplanacağı çerçeve konularında eğitime tabi tutulmalıdır.

Raporlar spesifik dinleyici kitlesi için uygun şekillere getirilebilirler. Örneğin Endonezya’da Waria (transseksüel) tarafından toplanan hikâyeler Yogyakarta Prensipleri adı altında hikâyeleri çerçeveleyen kısa karikatür öyküler şeklinde yeniden düzenlenmiştir (<http://www.pelangiperempuan.or.id/program/penerbitan-buku/yogyakarta-principles-comic/>) (2011). Bu karikatür öykülerin söz konusu bilgilere açık olan ve kitap ya da broşür yerine çizgi romanları tercih eden genç bireylere dağıtılması hedeflenmiştir.

Takip ve Savunuculuk: Bu aşamada Eğitim Hakkının takibi, DESPOGI bireylerin eğitim deneyimlerinin ifade edilmesi ve bunların DESPOGI hareketi içerisinde (aktivistleri güçlendirmek) ve dışarısında (birinci farkındalığı yaratmak) iletimi yoluyla gerçekleştirilebilir.

Grup, insan hakları savunuculuğu yapmak için (ve sadece gayri resmi eğitim için değil) kişisel hikâyeleri kullanmak adına daha ayrıntılı insan hakları ihlali hikâyeleri toplamaya çalışabilir (kovulan öğretmenler, okul dışında zorbalığa maruz kalan öğrenciler) ve kanıtı olan daha az ayrıntılı diğer hikâyeleri desteklemek için küçük çaplı nicel araştırmalar yapabilir.

Küçük çaplı nicel araştırmaların DESPOGI bireyler arasında yapılması en kolay yöntemdir. Bunu yapmak için geçmiş okul deneyimlerini yansıtmalarını sağlayacak sorular sormak gerekir. “Reddetme” aşamasındaki ortamlarda, okullarda veya genç bireyler arasında nicel araştırmalar yapmak zordur. Yine de anketin güvenilirliği ve vatandaşlıkla ilgili kapsamlı soruların arasına sıkıştırıldığı yerlerde bu eylem gerçekleştirilebilir. Bu araştırmayı UNESCO (homofobik zorbalıkla mücadele için stratejisi olan bir yapı olarak) ile işbirliği yaparak gerçekleştirmek de bir seçenek olabilir. Bu tür raporun belgelenmesi en iyi devletteki mevcut politikaların incelenmesiyle gerçekleştirilebilir. Bütün devletler – en azından yüzeysel olarak – Milenyum Hedefi olan “Herkes için Eğitim”, sosyal içerme ve daha güvenli okullar hedefini destekleyecektir. Okul uygulamalarındaki insan hakları ihlallerinin ilgili politika ifadeleriyle ve yönetmeliklerle çeliştiğini göstermek, değişimi göz önünde bulundurma ihtiyacının altını çizecektir. “Reddeden” ülkelerde bu, öğrencilerin sınıf arkadaşlarınınca dövülmemesi hakkı veya efemine oğlanların acemi birliklerine gönderilmemesi gibi temel ihtiyaçlara odaklanma anlamı taşıyabilir (http://www.lgbt-education.info/en/news/local_news/news?id=501, Malezya, 2011). Bu tür bir savunuculuğu kadın hareketi veya HIV/AIDS hareketi gibi diğer aktörlerle koalisyon kurarak gerçekleştirmek söz konusu çabaları da güçlendirecektir.

Bazı “reddeden” ülkelerde bir dereceye kadar ikiyüzlülük de olabiliyor. Hükümet – ya da hükümetin bir bölümü – DESPOGI haklarını pratikte ve kamu nazarında reddederken politika ve uygulamalarda somut iyileştirmelerin kabul edilmesi de mümkün olabiliyor. Bu uygulamanın en bariz örnekleri AIDS önleme alanında görülmekteyse de cinsellik eğitimine usulca entegre edilmiş homofobi karşıtı eğitimin örnekleri de bulunmaktadır.

MUĞLÂK DEVLETLER

“Muğlâk” devletlerde normalde cinsel çeşitlilikle ilgili bilgi sunumuna dair resmi herhangi bir yasak söz konusu değildir. Hatta DESPOGI örgütleri farkındalık yaratmak için yürütülen görünürlük kampanyaları (posterler, broşürler, video klipleri) veya okullar için cinsel çeşitlilik üzerine spesifik müfredatlar ve kaynaklar geliştirme ve gönüllülerce verilen gayri resmi eğitimler ve hatta birtakım öğretmen eğitimleri gibi çeşitli yollarla bilgiler sunarlar. Öte yandan devlet bu konuda liderlik etmez ve bu nedenle DESPOGI’ler tarafından gerçekleştirilen müdahaleler eksik veya muğlâk kalabilir. Bunun sonucunda da genellikle eğitim sektörü cinsel çeşitliliği bazı marjinal savunucu gruplarının özel ilgi gösterdiği ve ana akım dışında kalan bir ilgi alanı olarak değerlendirir. DESPOGI örgütlerinin çabaları da bu nedenle kalite (sınırlı eğitim uzmanlığından dolayı) ve kapsam (siyasi ve eğitimsel destek ve finansman eksikliğinden dolayı) anlamlarında sınırlı kalır.

Sınırlamalar: DESPOGI örgütleri kendi örgüt içi güçlendirme ve farkındalık yaratma süreçlerini kamu eğitimi amacıyla konseptlerine dönüştürme eğilimindedirler. Uygulamada, örgüt içerisindeki açılma süreçlerini ve taleplerini şu veya bu şekilde doğrudan tekrarlayabildikleri/kopyaladıkları gayri resmi eğitim (akran eğitimi) veya medya kampanyaları yaratabilirler. Bu tarz bir eğitim, “gönderici/verici” merkezli bir eğitimdir: Eğitim programlarında DESPOGI bireylerin deneyimleri, arzuları ve talepleri sunulur. Bu tür bir eğitimle okula erişim sağlama imkânları sınırlıdır çünkü “alıcı” veya öğrenci merkezli programlar daha verimli programlardır. Ayrıca savunuculuk etkinlikleri sadece DESPOGI taleplerine dayalıdır ve gerçek bir ilerlemenin (örneğin daha genel zorbalık karşıtı kampanyalara cinsel çeşitliliğin görünür şekilde entegre edilmesi yoluyla, cinsel eğitim ve vatandaşlık eğitimi yoluyla ve eğitimcileri strateji ve kaynakların sahibi haline getirmek yoluyla) ters etki yaratacak bir etki olabileceği olasılığı hesaba katılmaz.

“Muğlâk” aşamada, DESPOGI hareketi ve eğitim sektörü arasında işbirliği kurulması ve fon alınması imkânsız değildir ancak ciddi zorluklar söz konusudur. Bu aşama amaçlar, kabul edilebilir eğitim içeriği ve paydaşların rolleri ve istekliliği hakkındaki farklı görüşler konusunda muğlâklıkla karakterize edildiği için kimin düşman, kimin müttefik olduğu ve işbirliğinde kimlere güvenebileceği konusunda çeşitli görüşler ortaya çıkabilir. Bu, hükümet ve eğitim kurumları arasındakine benzer şekilde DESPOGI hareketi ve ana akım ortaklar arasında gerçekleşebileceği gibi, DESPOGI hareketi-

nin içinde de ortaya çıkabilir. Örneğin bir ülkedeki farklı türde hizmetler sunan DESPOGI grupları bütünleşik bir stratejide mutabık kalamadıkları veya kendi müdahalelerinde rekabetten çekindikleri için işbirliği yapmayı güç bulabilirler.

Fırsatlar: Söz konusu muğlaklık aynı zamanda birçok fırsat da sunar. Kaçınılmaz olarak hükümette ve eğitim sektöründe en azından birkaç tane ve genelde zamanla artan yandaşlar olacaktır. Hem isteklilik/yandaşlık hem de alan vardır ve buradaki zorluk yandaşları ve uygun alanları bulabilmektedir. Eğitimde DESPOGI meseleleri her zaman okul güvenliği, vatandaşlık ve tolerans ve benzeri kişisel becerilerin edinilmesi gibi daha geniş eğitim konularıyla çerçevelenmiştir. “Muğlak” aşamada eğitimdeki bireyler spesifik DESPOGI sorunları ve bunları çerçeveleyen temalar arasındaki bağlantıyı görürler.

DESPOGI hareketi söz konusu yandaşları bulmaya yardımcı olacak, araştırmada işbirliği yapacak ve müdahaleler başlatacak daha fazla sayıda gönüllüye ve bazen de çalışanlara sahiptir. Ana akım ve DSPOGI örgütleri arasındaki işbirliği ayrıca fon alınmasına ve başarı hikâyelerinin yayılmasına da katkıda bulunur.

İhtiyaçlar ve Hedefler: Bu aşama sıklıkla DESPOGI örgütleri “verici” merkezli perspektiften “öğrenici” merkezli perspektife geçiş konusunda zorluklar çıkartır. Aktivistler heteroseksüel öğrencileri, öğretmenleri, müdürleri, eğitim sektörünü ve hükümeti düşmandan ziyade potansiyel yandaşlar olarak görmeye başlayabilir. Bu aşama hükümetler için iç ve dış zorluklar teşkil eder. İçerde, cinsel çeşitliliğe ilgi gösterilmesine destek veren veya karşı çıkan yetkililer olabilir. Dışarda ise hükümetin işbirliği yapmaya istekli olan veya olmayan, uzman olan veya olmayan ve strateji ve fonun sahipliği için rekabete girişme olasılığı bulunan eğitim ortaklarıyla ve DESPOGI ortaklarla işbirliği yapması gerekir.

Buradaki ana hedeflerden birisi, DESPOGI ve heteroseksüel öğrencilerin ve öğretmenlerin ne istediklerini ve neye ihtiyaç duyduklarını açığa çıkartmak olabilir. DESPOGI bireylere dair olumsuz imgelere sahip olabilirler ve değişim ve çeşitliliğe direnç gösterme ihtiyacı hissedebilirler ama onların da bir noktada bağlantı kurulabilecek belirli ihtiyaçları ve idealleri var. Bu aşamadaki belirsizlik bir sonraki aşamada ortak ihtiyaçların açığa çıkartılması, ittifaklar kurulması, müdahalelerde bulunulması ve sürekli (kaynaşmış) işbirliği için temel yaratma yollarıyla ortadan kaldırılabilir.

Stratejiler: “Muğlâk” aşama; tabu ve kaçınılmaz sonuç olan görünürlük arasındaki geçişe tekabül eder. Bu nedenle de stratejinin çekirdeği tabunun nasıl yıkılacağını ve DESPOGI hareketiyle eğitim sektöründeki ana akım çalışanlar arasında nasıl ortaklık kurulabileceğini araştırmaktır. Söz konusu işbirliği uygun ve etkin şekilde görünürlük sağlamanın yollarını keşfetmeye odaklanabilir.

Muğlâk devletlerin mevcut durumları çoğu DESPOGI örgütünün ilk olarak kendi eğitimlerini geliştirmeye çalışacaklarını göstermektedir çünkü öğretmenlere ve eğitim sektörüne erişim ve onlarla gerçekten işbirliği sağlamak hâlâ oldukça sınırlı durumdadır. Hükümetler söz konusu “dışarıklı” çabalara fon sağlayabilirler. Ancak çoğu DESPOGI örgütü, bu “erken” müdahalelerin yetersiz bilgi yayılımı sorunu yaşadığını ve öğrenciler, öğretmenler ve okullar üzerinde arzulan etkileri yaratmadığını görecektir – lakap takma ve zorbalık seviyelerinde düşüş yaratma gibi.

Etkin stratejiler eğitimcilerin en azından “ortak sahiplik” yapmasına işaret ederler. Öğretmenler ve eğitim uzmanlarıyla yapılacak işbirlikleri okulların paylaşmaya can atacakları iyi uygulamaların yolunu açacaktır. En iyi uygulamalar aynı zamanda okullarda herhangi bir çatışma yaratmadan cinsel çeşitliliğe ilginin nasıl gösterilmesi gerektiğine dair örnek görevini de görecektir ve bu da ana akımlaşmaya giden yolun önünü açacaktır.

Yöntemler: Bu aşamada müfredatta, videoda, kaynaklarda ve bazen de öğretmen eğitimlerinde veya öğrencilerin katılım sağladığı kulüplerde, oyunlarda veya etkinliklerde çok sayıda gelişime rastlıyoruz. Kalite ise gelişimi sağlayan bireylere dayanıyor. DESPOGI örgütleri ve hükümetler; eğitim uzmanları ve ayrımcılığa dair hayat tecrübesine sahip DESPOGI bireyler arasındaki işbirliğine destek ve katkı sağlayarak kullandıkları araçların kalitesini artırmaya çalışabilirler.

“Muğlâk” aşamanın sonlarına doğru müdahalelerin kalitesini ve okullardaki ve siyasi arenadaki kabul edilirliliği artırmak amacıyla uygun ihtiyaç değerlendirmeleri, odaklı pilot projeler ve değerlendirme araştırmaları gerçekleştirilebilir.

Takip ve Savunuculuk: Bu aşamada, Eğitim Hakkının hâlâ hangi seviyelerde düzgün şekilde uygulanmadığı ve durumun iyileştirilmesi için kim tarafından hangi önlemlerin alınması gerektiği konularında daha sistematik değerlendirmeler yapılması yoluyla Eğitim Hakkının takibi gerçekleştirilebilir. Savunuculuk ise siyasi baskı, gayri resmi işbirliği ve koalisyonlarla anlaşmaları resmileştirme girişimlerinin özenli bir karışımı halini alabilir.

DESTEKLEYİCİ ÜLKELER

“Destekleyici” ülkeler, homofobi ve transfobi ile mücadelenin ilgi gösterilmesi gereken bağlantılı bir politika meselesi olduğuna karar vermiş ülkelerdir. Söz konusu ülkeler, cinsel çeşitliliği eğitim sektörü içerisinde ana akımlaştırma için birer program geliştirirler. Bunu yapma yollarıysa hükümet liderliğinin gücüne, Eğitim Bakanlığı ve eğitim sektörü içerisinde gösterilen dirence ve DESPOGI sorunları konusundaki uzmanlar ve DESPOGI hareketiyle olan işbirliğine bağlıdır.

Bu aşamada roller arasındaki farklar daha barizdir. Bu aşamaya kadar eğitimin hem savunuculuğunu hem geliştirmesini hem de uygulamasını yapan DESPOGI hareketi; eğitim sektörünün ve Eğitim Bakanlığının sahipliği için alan yaratmak adına somut (gayri resmi) eğitim çalışmalarını ve savunuculuk tarzlarını yeniden konumlandırmalıdır. Genellikle hem eğitim sektörünün hem de DESPOGI hareketinin birer parçası olan DESPOGI uzmanları göreve gelirler ve eğitim stratejileri ve içeriği hakkında önerilerde bulunurlar. Hükümet ve özellikle de Eğitim Bakanlığı yetkilileri ve ulusal eğitim kurumları yetkilileri fikirler ve stratejiler belirlemeye başlarlar. DESPOGI aktivistleri, DESPOGI uzmanları, hükümet yetkilileri ve üst düzey eğitim yetkilileri arasındaki karşılıklı etkileşim genellikle işbirliği, endişe, rahatsızlık ve bazen de rekabetin karışımı olan bir olgudur.

Sınırlandırmalar: Ana akımlaşma fırsatlarının bu aşamada hem yapısal yayılım hem de cinsel çeşitlilik eğitimindeki kalitenin artırılması anlamında çok büyük avantajlar sunduğu oldukça aşikârdır. Yetkililer ulaşılabilir durumdadır ve bütün seviyelerdeki girişimler meşrudur. Bu aşamada çok sayıda öğretmene ve öğrenciye ulaşılabilir ve yapılarda değişiklikler sağlanabilir.

İhtiyaçlar ve Hedefler: Ana akımlaşma sürecinin desteklenebilmesi için paydaşlar arasında iyi ve sürekli işbirliğinin sağlanması önem taşımaktadır. Ana hedefler hükümet liderliğine teşvik ve destek sağlamak, bütün paydaşların optimal rollerini tanımlamak ve bu rollere uygun işbirliklerini desteklemek olabilir.

Bu liderliğin ve işbirliğinin odak noktasıysa cinsel çeşitliliğin eğitim politikasında, kılavuzlarda, okul kitaplarında, öğretmen eğitimlerinde, günlük eğitimlerde ve okul idaresinde ve öğrenci kılavuzunda ve öğrencilerin katıldığı etkinliklerde “olağan” bir duruma nasıl getirilebileceği bulmaktır.

Stratejiler: DESPOGI hareketinin ve uzmanlarının uygun danışmanlık pozisyonlarına yerleştirildiği ve eğitim sektörünün ortak kalkınmaya dâhil olduğu ana akımlaşma sürecinde Hükümetin ve Eğitim Bakanlığının yol gösterici rol üstlenmesi hayati önem taşımaktadır. Başarılı ilerlemenin bir boyutu da yeni müdahalelerin uygulanmasından sorumlu olan profesyonellerin kalkınma konusunda ortak sorumlular olmalarının gerekmesidir. Kendilerini ilerlemenin sahibi gibi hissetmeliler çünkü aksi taktirde bu ilerleme sürdürülebilir olmayacaktır. Başarılı ilerleme için ikinci bir önemli kriter de “erken dönem benimseyicileri” ve paylaşım başarılarıyla başlayıp “son dönem benimseyicileri” dahil eden ve en sonunda da “ağır ilerleyenleri” (değişime direnç gösterme eğiliminde olan bireyler) kapsayan değişim sürecinde profesyonellere destek sağlanmasıdır. Böylelikle ana akımlaşma stratejilerinin özü de sahiplik yaratmak ve uzun vadeli değişim süreçlerine katkıda bulunmak olmaktadır.

Yöntemler: Hükümet lider stratejileri için danışma komitelerinin oluşturulması, saha danışmanlıklarının, ağ kurma konferanslarının yapılması, DESPOGI örgütleri ve eğitim örgütleriyle ulusal bir DSPOGI-heteroseksüel birliği kurulması, yeni okul kitabı içeriklerinin ortaklaşa geliştirilmesi, ana akım öğretmen eğitimleri ve olağan destek hizmetlerinde öğrencilerin (DESPOGI) yapısal entegrasyonun sağlanması için projeler yürütülmesi ana akımlaşma stratejilerinin örnekleridir. Eğitim Bakanlığının ve üst düzey eğitim yetkililerinin liderliği büyük önem taşımaktadır. Söz konusu liderlik eğitimde insan haklarının desteklenmesiyle ilgili basın açıklamalarında ve saha ziyaretlerinde, strateji geliştirmede, finansman sağlamada ve kurum içi işbirliği sağlamada ortaya konulmalıdır. Hollanda Okul Denetim Kurulunun okul politikalarına cinsel çeşitliliğin entegrasyonu ile ilgili Yönetmelikler (“Herkes farklıdır”, 2003)⁸ ve İrlanda gençlik sektörü yönetmelikleri⁹ (2011) ana akımlaşma etkinliklerinin birer örneğidir.

Takip ve Savunuculuk: Eğitim Hakkının hâlâ hangi seviyelerde düzgün şekilde uygulanmadığı ve eğitim sektöründeki kalitede düzgün uygulamanın nasıl sağlanabileceği konularında sistematik değerlendirmeler yapılması yoluyla Eğitim Hakkının takibi gerçekleştirilebilir. Savunuculuk ise işbirliği ve karşılıklı danışmanlık şeklini alabilir.

6. İlerleme Yolunuzda Atölye Yapın

Daha önceki bölümlerde cinsel çeşitliliği düzgün bir şekilde ele alan uygun bir eğitimin takibinin ve savunuculuğunun nasıl yapılabileceğine dair genel bir değerlendirme sunduk. Her bir ülkenin somut uygulamasında bu rotanın ilerletilmesi için kullanılacak strateji ülkenin spesifik ihtiyaçlarına ve savunma örgütlerine uygun şekilde belirlenmelidir. Düzenli strateji atölyeleri düzenlemenin eğitim stratejilerinize başlamanız ve bu stratejileri sürdürmeniz için iyi bir yol olduğunu düşünüyoruz. Sizlere, söz konusu atölyelerin anahtar elemanlarının neler olabileceğine dair fikirlerimizi gösteren kısa bir açıklama sunuyor ve bu atölyelerin “reddeden”, “muğlâk” ve “destekleyici” devletlerde yola çıkmanızda veya ilerlemenizde nasıl yardımcı olabileceğine dair bazı fikirler öneriyoruz.

Önerilen Atölye Tipleri

Aşağıdaki tablo, olası atölye formatlarına dair genel bir bakıştır:

	Hedef	Katılımcılar	Ana Yöntemler	Takip
Reddetme Aşaması	Bir temel grubu kurun, strateji oluşturun ve farkındalık yaratın	Aktivistler	Güvenli şebeke kurma, güçlendirme, beyin fırtınası, temel strateji geliştirme	Hikâye toplama, DESPOGI bireyler arasında küçük çaplı araştırma
Muğlâk Aşama	Eğitim sektöründe farkındalık yaratın ve uzmanlık inşa edin	Aktivistler, akran eğitimciler, öğretmenler, hükümet yetkilileri	Mevcut başarıların tanımlanması, boşlukların ve fırsatların analizi, strateji geliştirme	Geniş çaplı araştırma, farkındalık kampanyası, tek seviyeli (aktivist) müdahalelerden işbirliklerine geçiş, profesyonelleşme ve çok seviyeli müdahaleler
Destekleyici Aşama	Ana akım işbirliği kurun ve yapısal entegrasyon sağlayın	Hükümet yetkilileri, eğitim yetkilileri, uzmanlar	Ana akımlaşma fırsatlarının tanımlanması, sürdürülen STK-STK olmayan yapı işbirlikleri	Hükümetle ve hükümet tarafından yüksek seviyede uzman toplantıları, Eğitim Bakanlığının katılımı, hükümetçe yönetilen eylem planı

GALE'i Dahil Edin

GALE her bir atölye için taslak model programlar geliştirmiştir. GALE eğitimcileri ulusal veya yerel atölyelerde eğitim stratejinize başlama veya stratejinizi bir sonraki aşamaya taşıma konularında sizlere yardımcı olabilirler. Elbette ki her bir atölyenin somut programı spesifik zaman çerçevesine, katılımcıların ihtiyaçlarına ve başlangıç durumuna uygun hale getirilmelidir. Yardıma ihtiyacınız olması durumunda bizimle iletişime geçmekten çekinmeyin: info@lgbt-education.info

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 29/12
Demirtepe/Kızılay/ANKARA
Tel: +90 (312) 230 03 50
Faks: +90 (312) 230 62 77
e-posta: kaosgl@kaosgl.org
www.kaosgliderneji.org